

Carmen CIORNEA
Facultatea de Teologie – Universitatea „Ovidius”

GEORGE VĂȘÎI – STUDENT OF „THE BURNING ALTAR” IN A CHRISTIAN PARADIGM

Case
Study

Keywords

Father Daniil Sandu Tudor,
George Vasăii,
Orthodoxy,
The Burning Altar,
Faculty of Architecture

JEL Classification

I20, K49, Z12

Abstract

The trial of „Teodorescu Alexandru and others” batch, so tragic in its consequences, keeps alive only two of 16 people: Rădulescu Nicolae and Mihăilescu Emanoil, true disciples of Father Daniil Sandu Tudor, who have reverently preserved in their hearts the shape of the Burning Altar’s flames. The present study is an updated biography of George Văsii from those times’ reality from the confessors Nicolae Rădulescu and Emanoil Mihăilescu’s perspective. The analogy between the two recall points of view, conveyed by the former students who belonged to „The Burning Altar” group, represents, in our opinion, an effective technique of the historical truth reconstruction. The same reasons, of objective restitution and investigation of George Văsăi, the Faculty of Architecture student within „The Burning Altar” batch, led to the consultation of the Archives of the National Council for the Study of Security Archives (ACNSAS), from where we selected a series of documents concerning directly Văsii George.

INTRODUCERE

Procesul lotului „Teodorescu Alex. și alții”, regăsit în dosarele Securității și sub denumirea de lotul „Rugului Aprins”, atât de tragic ca urmări, păstrează în viață din cele 16 persoane care au fost trimise dincolo de granițe abia două: Rădulescu Nicolae și Mihăilescu Emanoil, veritabili discipoli ai Părintelui Daniil Sandu Tudor – organizatorul, catalizatorul, fondatorul Rugului Aprins.

Prezentul studiu se dorește o radiografie actualizată a realităților acelor vremuri din perspectiva mărturisitorilor Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu, singurii care pot astăzi, în mod nemijlocit, să-l prezinte pe fostul lor coleg de la Facultatea de Arhitectură – George Văsii. Analogia dintre cele două unghiuri de rememorare, mijloace de foștii studenți care au compus lotul „Rugului Aprins”, așa cum l-a gândit Securitatea în 1958, constituie, credem noi, o tehnică eficientă de reconstituire a adevărului istoric. De altfel, oamenii aceștia sunt adevărate mostre ale abuzurilor inimaginabile ale regimului totalitar, care a călcat în picioare orice logică a bunului simț. Ființa umană, prinsă într-o capcană istorică, era redusă unor stereotipuri imperative, în care unica valoare era ideologia comunistă. Iubirea față de semeni se traducea în logica comunistă în ură față de clasa burghezo-moșierească, dispreț față de intelectuali și discreditarea fețelor bisericesti, a căror activitate suferea de „boala misticismului” ș. a.

Așadar, literatura memorialistică coroborată cu documentele oficiale (vezi C.N.S.A.S.) oferă un număr impresionant de dovezi ale luptei duse împotriva Bisericii Ortodoxe Române, politica de compromitere a Bisericii subordonându-și mijloace din ce în ce mai diverse și perfide. Semnalăm faptul că lectura documentelor din A.C.N.S.A.S. trebuie realizată cu circumspecție și vigilență pentru că acestea constituiau instrumentele de care se folosea Securitatea pentru a controla în mod curent și evident întreaga societate și, în particular, Biserica. Totodată, invităm cititorul la o privire comparativă, analogia evidențiind, chiar și unui ochi neavizat, mecanismele limbajului de lemn, procedeele psihologice de manipulare a victimelor, cărora li se rescria identitatea.

GEORGE VĂȘII – LIDERUL STUDENȚILOR DE LA ARHITECTURĂ DIN LOTUL „RUGULUI APRINS”

Din cei cinci tineri care au întregit lotul „Rugului Aprins”, așa cum l-a gândit atunci Securitatea, trei erau studenți la Facultatea de Arhitectură. Însă colegii George Văsii, Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu și-au articulat prietenia mai ales prin asumarea și trăirea credinței, prin dorința

de a căuta recuperarea unei Tradiții, acțiuni care i-au așezat în postura de *elemente reacționare* prin simplul fapt că nu se asortau ideologiei statului comunist ateu (Vlad Mitric-Ciupe, 2013).

Această *culpă* comună a tinerilor studenți, în ochii Securității, s-a tradus drept *uneltire contra ordinii sociale*, iar preoții duhovnici, la rândul lor, au fost *răsplătiți* cu ani grei de închisoare pentru *crima de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare*. „Rugul Aprins”, în limbajul politic totalitar, era o *organizație subversivă* iar întâlnirile la care tinerii, însetați de autenticitate și esențial, au participat din dorința de a descoperi repere, îndrumători spirituali, într-o lume în care ritmul accelerat al prefacerilor ridicase deconcertarea la cote paroxistice, au fost interpretate drept *ședințe cu caracter conspirativ*.

Din păcate, George Văsii a fost profund marcat încă din timpul anchetei de metodele și tehnicile Securității represive și manipulative și, astfel, tânărul cu reale veleități de lider, personalitatea integratoare care impunea prin statura intelectual-morală, va da acum primele semne de labilitate psihică. Ulterior, șubrezirea sănătății se va accentua, dovadă repetatele internări în spitale de psihiatrie. Impresionant este că această realitate nu a condus la ruptura relației de prietenie, reconstituirea portretului lui George Văsii prin evocările foștilor colegi – Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu – păstrându-și luminile duioșiei și mărinimiei.

GEORGE VĂȘII – O VIAȚĂ SUB SEMNUL CREDINȚEI

Din grupul celor trei studenți de la Facultatea de Arhitectură, George Văsii era o prezență insolită și prin educația primită de la părinții săi, Petre și Victoria. Născut la 23 iunie 1935, în Constanța, acesta a fost crescut în spiritul autenticității morale, spirituale și culturale, ambii părinți dăruindu-i o solidă educație religioasă. Înclinația spre ascetism a membrilor familiei sale este confirmată și de opțiunea de mai târziu, când din nevoia de a-și desăvârși urcușul spiritual, părinții săi, sfătuiți și de Părintele Daniil Sandu Tudor, s-au despărțit pentru a putea îmbrățișa viața monahală.

Sigur că această origine *nesănătoasă* nu a scăpat ochiului vigilent al Securității care a apreciat *concepția sa mistico-religioasă* drept o periculoasă moștenire „de la părinții săi care s-au călugărit” (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 4, f. 223).

O altă chestiune care-i conferă un statut distinct este aceea că, spre deosebire de Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu, George Văsii îl cunoscuse pe Părintele Daniil Sandu Tudor încă din etapa „Rugului Aprins” de la Mănăstirea Antim – Asociație a cărei activitate fusese interzisă din

1948. De altfel, această realitate se regăsește și în Arhiva C.N.S.A.S., unde, conform procesului-verbal de interogatoriu din 1 iulie 1958, la întrebările anchetatorului legate de Văsii Gheorghe, Părintele Daniil a declarat: «Pe acest Văsii Gheorghe l-am cunoscut în anul 1942 sau 1943 pe când el era încă copil și venea împreună cu părinții săi la Mănăstirea Antim unde și cânta în corul acelei mănăstiri. Deși eu nu eram încă călugăr pe atunci totuși eram pe cale de a mă călugări și mergeam deseori la Mănăstirea Antim cunoscând astfel pe Văsii Gheorghe și pe părinții săi încă de pe atunci, fără a mă cunoaște însă cu ei în mod personal» (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar. nr. 000202, vol. 1, f. 15v.).

GEORGE VĂȘII – ARESTAREA

Sigur că toată această succesiune de date, aveau să susțină rolul important, dacă nu cumva chiar determinat, pe care l-a jucat George Văsii în rândul studenților de la Facultatea de Arhitectură care i-au frecventat pe *vârstnicii* „Rugului Aprins”. Oricum, regimul și așa-zisa *nomenclatură comunistă*, de proastă calitate, brutală, era băntuită de îndoieli și suspecta permanent. Peste tot vedeau comploturi antistatale, sabotaje, minciuni. Delațiunea, teroarea substituiseră normalitatea, fiind principalele mijloace prin care erau ținute în frâu masele populare. Rare erau familiile care nu aveau un membru condamnat. Securitatea era omniprezentă și omnipotentă. Pentru scaunul lor cei din conducerea de Partid nu se dădeau în lături de la nimic. Ei nu auziseră de prietenie. Securitatea controla totul, chiar și pe cei din Comitetul Central, având tot interesul să-și dovedească permanent utilitatea. De aici și *arta* acesteia de a regiza comploturi, organizații fabricate, dușmani ai regimului vânđuți imperialismului.

Cazul lotului „Teodorescu Alexandru și alții” trebuie înțeles în acest context, când ofensiva atee a regimului atingea apogeul. Părintele Daniil Sandu Tudor era cel care aduna intelectualii laici și clerici pledând credibil (de unde și popularitatea) pentru o altă doctrină decât cea acceptată (ideologia comunistă). Acești preoți călugări începuseră să fie frecvențați de foarte mulți oameni. Să nu uităm că în 1955 a fost închisă Mănăstirea Vladimirești, unde maica stareță Veronica și Părintele duhovnic, Ioan Iovan, atrăgeau o mulțime de pelerini. Urmărirea Părintelui Daniil Sandu Tudor făcea parte dintr-o acțiune mai amplă ce viza mănăstirile Slatina și Rarău, vizitate de un număr impresionant de credincioși și considerate de Securitate drept centre de activitate legionară, motiv pentru care, prin Ordinul nr. 107, din 10 februarie 1956, Securitatea a deschis dosar de verificare pentru ambele mănăstiri, acțiune informativă desfășurată de două Direcții Regionale, Iași și Suceava

(A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 1, ff. 1-2). Numeroasele *Note* informative adunate în urma declanșării acestei acțiuni arată ampla dimensiune a acestei acțiuni, care a dirijat un număr impresionant de informatori, instruiți atent de Securitate (A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 2-3, *passim*), dar și arestări.

La 2 noiembrie 1957, căpitanul Cernichevici din partea Direcției Regionale Iași și locotinent major Waxman S. din partea Direcției Regionale Suceava vor semna *Planul de Măsuri* în care erau stipulate obiectivele clare menite să eficientizeze colectarea de probe «asupra activității ce se desfășoară la schitul Rarău, mănăstirea Slatina etcii» (A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 1, ff. 46-49).

Cum se justifica arestarea studenților de la Facultatea de Arhitectură? Sau, mai bine spus, la ce servea arestarea acestor tineri? Lectura printre rânduri a documentelor Securității deconspiră nevoia de a fabrica dovezi menite să justifice arestarea și mai ales grelele pedepse ce le erau pregătite preoților duhovnici. *Referatul* de 12 pagini „privind propuneri în legătură cu arestarea și cercetarea a 11 cetățeni din acțiunea de grup Sandu Tudor, Roman Braga și Benedict Ghiuș”, din 24 aprilie 1958, semnat de șeful Serv. 2 din serviciul Independent, Maior de Securitate, Borșan D-tru; Șeful Serviciului IV, Maior de Securitate Sican Dumitru și aprobat de Șeful Serv. Independent Lt. Col. de Securitate Em. Rusu și de Șeful Direcției III-a, Lt. Col. de Securitate N. Budișteanu și de ministrul de interne Alexandru Drăghici, stabilea următoarele date legate de activitatea practică a lui Sandu Tudor: «În București Sandu Tudor mai este semnalat că are multe legături printre preoții legionari ca : Benedict Ghiuș, Anania Vartolomeu, Tit Simedrea, Sofian Boghiu, Felix Dubneac și profesorul Mironescu Alexandru, toți urmăriți de Serviciul IV în cadrul unei acțiuni informative de grup» (A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosarul nr. 211015, vol. 3, ff. 2-13).

Cu alte cuvinte, rostul arestării tinerilor justifica unul din principalele capete de acuzare – acela că *cei în vârstă* din lotul „Rugul Aprins” s-ar fi ocupat cu educația lor pe linia mistico-legionară: «Prin intermediul acestora, susnumitul [Părintele Daniil Sandu Tudor] a recrutat **un grup de studenți din București, cărora le face educație mistică legionară** atât cu ocazia unor întruniri în locuința lui Mironescu Alexandru, când se deplasează la București, sau la schitul Rarău, unde aceștia sunt invitați să-și petreacă vacanța» (A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosarul nr. 211015, vol. 3, ff. 2-13).

Primii arestați, dintre cei cinci tineri, au fost George Văsii și Șerban Mironescu. Ridicarea lui George Văsii din 13 iunie 1958 de către oamenii Securității (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr.

000202, vol. 2, f. 265), chiar din incinta Mănăstirii Moldovița s-a petrecut sub ochii colegului său, Nicolae Rădulescu, care lucra la releveul picturii exterioare a locașului de cult sus-amintit, alături de alți patru studenți: „În iunie 1958 mă aflu la Mănăstirea Moldovița, cu un mic grup de colegi, lucrând la releveul bisericii. Eram acolo de câteva zile și, într-o după amiază, au venit câțiva securiști cu un automobil „Jeep”, au întrebat cine este George Văsii și l-au luat cu ei. În București, de la domiciliul familiei Mironescu, fuseseră arestați deja părintele Daniil, profesorul Mironescu și fiul său, Șerban, prietenul nostru, care tocmai terminase Facultatea de Litere - secția de Limbi Clasice” (Carmen Ciornea, 2015).

GEORGE VĂSII – ANCHETA

Previzibil, anchetatorii și-au axat atenția pe punctele vulnerabile ale lotului construit de ei, nimeni alții decât George Văsii și Șerban Mironescu, care, cum am arătat, au fost primii arestați din rândul tinerilor. De ce reprezentau ei punctele vulnerabile? Odată pentru că, dată fiind vârsta fragedă, ei se încadrau în tipologia victimelor ideale iar mijloacele anchetatorilor de a-i convinge pe acești novici erau de o cutremurătoare diversitate.

Tabloul anchetei, zugrăvit prin mărturisitorii Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu, este unul terifiant. Odată ajunși pe mâna anchetatorilor, tinerii realizează că soarta le era pecetluită. Pe parcursul derulării acestei halucinante anchete, adevărul victimelor va fi adaptat șabloanelor ideologiei comuniste, limbajul de lemn devenind un excelent mijloc de mascare a realității. Bulversarea inițială a acuzaților în fața acestor tehnici ale anchetatorilor, menite să le pulverizeze orice argumente, ajunge treptat să fie substituită cu asumarea situației, a inutilității oricărei forme de împotrivire, de restabilire a normalității. Resemnați, aceștia ajung să urmărească lucid această confruntare dintre două limbaje ireconciliabile: limbajul natural al anchetatului și limbajul ca *vehicul al puterii* al tortionarului. Și apoi, asta și era menirea limbajului de lemn – un mecanism psihologic de manipulare a victimelor, cărora li se rescria identitatea.

Anchetatorii dispuneau de mijloace nelimitate (intimidare, înjurături, bătăi, privare de hrană, somn, șantaj etc) pentru a-și impune adevărul lor. Victimele erau forțate să semneze procesele-verbale scrise de anchetator, în care răspunsurile erau falsificate, împănate cu diverse calificative acuzatoare, menite să justifice ani grei de pedeapsă. George Văsii, considerat liderul grupului de studenți, a fost trecut prin arsenalul multor interogatorii, în documentele din Arhiva C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 2, ff.

187- 234, regăsindu-se nu mai puțin de 11 procese de interogatoriu dar, în fapt, cifra aceasta poate să fie mult mai mare, multe din mărturiile supraviețuitorilor probând faptul că anumite anchete nu erau consemnate în procese-verbale de interogatoriu/confruntare etc.

Previzibil, tratamentul abominabil aplicat de organele Securității tânărului student George Văsii, conform mărturiei domnului Emanoil Mihăilescu, nu a rămas fără profunde repercusiuni: „Din păcate, George Văsii, prietenul și colegul nostru, a avut crize, a traversat momente dificile de revoltă, care l-au costat foarte scump, mult mai târziu. Primul șoc l-a avut chiar în timpul anchetei, pentru că s-au comportat cu el bestial, s-au simțit provocați. Îl întrebam: «Bine, George, tu erai nebun? Cum credeai că poți să-l convertești pe anchetator?» Că el asta a făcut: a încercat să-l convingă pe anchetator de justetea punctului său de vedere mistic, religios. Și ăla bineînțeles că a reacționat violent, lovindu-l cu bestialitate” (Carmen Ciornea, 2015).

De fapt, întregul demers al oamenilor Securității demonstra că aceștia nu erau cătuși de puțin interesați să afle adevărul, ci doar să-i înfunde cât mai tare. Cum altfel putem explica faptul că deși semnele de boală ale lui George Văsii deveniseră evidente pentru cei din jur, *Certificatul medical* eliberat la data de 12 august 1958 de către Serviciul Închisori din cadrul Ministerului Afacerilor Interne nu semnala decât faptul că «suferă de scleroză cardio-vasculară și boală hipertensivă TA 20/10», notând în continuare că arestatul era «în depline facultăți mintale în momentul de față» (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 2, f. 235). Or, în situația dată, nu mai are cum să surprindă transcrierea lor, unde toate acțiunile studenților căpătau o interpretare acuzatoare ca de exemplu o întâlnire cu părintele Daniil, acasă la domnul Alexandru Mironescu, în prezența mai multor persoane, unde s-au dezbătut probleme religioase, care în limbajul anchetatorului devenea întrunire cu *caracter dușmănos, naționalist-șovin* etc.

Adevărata culpă o cunoșteau, de fapt, ambele părți: studenții de la Facultatea de Arhitectură nu simpatizau regimul comunist, ideologia totalitară, atee, orientarea lor creștină fiind evidentă. Dar, am adăuga noi, cum statul comunist declara că asigură libertatea conștiinței și libertatea religioasă, era la fel de evident și că aceștia nu întreprinseseră nimic ilegal.

CONCLUZII

Sentița s-a pronunțat pe data de 8 noiembrie 1958 iar pedepsele au fost cuprinse între 25 și 5 ani. Frapează în textul *Concluziilor de învinuire* reluarea cu obstinație a determinatului *dușmănos*,

determinant pe care îl regăsim la aproape toate faptele acuzațiilor de parcă oamenii Securității erau conștienți că fără această tălmăcire a declarațiilor *smulse* nu există niciun temei al învinuirii (A.C.N.S.A.S, fond Penal, dosar nr. 000202, vol.2, ff. 483-484).

Dușmanul de clasă, uneltitorul George Văsii – în descrierea dosarului Securității comuniste – a ajuns să plătească scump nevoia firească, credem noi, de a-și găsi liniștea sufletească la mânăstire, spațiu unde a găsit preoți duhovnici de o înaltă ținută intelectuală și morală, apți să-i hrănească setea de cunoaștere a Adevărului și să-l călăuzească pe drumul cel luminos al vieții duhovnicești. Considerat, cum am văzut, șeful studenților lotului „*Teodorescu Alex. și alții*” va fi condamnat la *8 ani muncă silnică și 6 ani degradare civică* (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar 000202, vol. 4, ff. 216-230).

Dosarul „*Rugului Aprins al Maicii Domnului*”, denumit de Securitate „*Teodorescu Alex. și alții*”, constituie o probă elocventă că *indiviziile* George Văsii, Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu (în sensul de particular, de ființe singulare) nu existau ca atare. Documentele furnizează mai degrabă date despre Securitate, despre metodele și tehnicile folosite, despre scopurile și obsesiile sale și prea puțin despre cei anchetați. O privire comparativă a interogatorilor studenților din lotul *Rugului Aprins* cât și a confruntărilor la care a fost supus Părintele Daniil Sandu Tudor, confirmă că niciunul nu a constituit cătuși de puțin un caz aparte: frecvența formulilor stereotipe, specifice limbajului de lemn, sugerează amploarea suspiciunii generalizate și arbitrarul persecuției Bisericii.

Cu anul 1958 s-a declanșat lupta pentru supunerea Bisericii Ortodoxe Române, care pregătea Decretul 410 din 1959, soldat cu închiderea multor mânăstiri. Așa s-a făcut că opt dintre călugării și preoții legați de *Rugul Aprins* au fost arestați sub cele mai fanteziste acuzații, fabricate de imaginația Securității, care păzea societatea de *boala* aceasta a misticismului.

Ceea ce le-a educat cu adevărat Părintele Daniil Sandu Tudor studenților de la Facultatea de Arhitectură a fost *îndrăzneala spirituală* așa cum o arată și îndemnul la care făc referire majoritatea ucenicilor săi: „Măi, Dumnezeu nu vă vrea căldicei, să știți!”. Dar această *îndrăzneala* de a căuta sprijin, sens în direcția în care orice bun creștin s-ar îndrepta nu era permisă de jocurile istoriei și, ca atare, protagoniștii, fără deosebire, au fost pedepsiți exemplar.

REFERINȚE

- [1] Mitric-Ciupe, Vlad (2013), *Arhitecții români și detenția politică 1944-1964. (Între destin concentraționar și vocație profesională)*, București, Ed. Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, *passim*.
- [2] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 4, f. 223.
- [3] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 1, f. 15v.
- [4] A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 1, ff. 1-2.
- [5] A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 2-3, *passim*.
- [6] A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosar nr. 211015, vol. 1, ff. 46-49.
- [7] A.C.N.S.A.S., fond Informativ, dosarul nr. 211015, vol. 3, ff. 2-13.
- [8] *Ibidem*.
- [9] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 2, f. 265.
- [10] Ciornea, Carmen (2015), „Interviu cu domnul Nicolae Rădulescu” în *Chipul Rugului Aprins*, Ed. Eikon, București, p. 33.
- [11] Ciornea, Carmen (2015), „Interviu cu domnul Emanoil Mihăilescu” în *Chipul Rugului Aprins*, Ed. Eikon, București, p. 152.
- [12] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol. 2, f. 235.
- [13] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 000202, vol.2, ff. 483-484).
- [14] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar 000202, vol. 4, ff. 216-230.